

5. United Nations, 2014 [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.un.org>.
6. Oxfam International, 2014 [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.oxfam.org>.
7. World Health Organization, 2014 [Електронне джерело]. – Режим доступу: <http://www.who.int>.
8. U.S. and World Agricultural Outlook, FAPRI, Iowa State University, University of Missouri-Columbia, Ames, Iowa, U.S.A., 2010.
9. Agricultural outlook, Department of Agriculture, N.Y., Washington, D.C., 20005-4788, 1990.
10. Population Growth and The Environment: Planetary Stewardship Pimental, David, Cornell University, Electronic Green Journal, 1(9), 1998.
11. Food Versus Biofuels: Environmental and Economic Costs David Pimentel, Alison Marklein, Megan A. Toth, Marissa N. Karpoff, Gillian S. Paul, Robert McCormack, Joanna Kyriazis, Tim Krueger, Springer Science + Business Media, LLC 2009.
12. Генетически-модифицированные источники пищи: оценка безопасности и контроль. Монография / Под редакцией В.А. Тутельяна. – М., 2007. – 548 с.
13. Широков Е. Осторожно – генно-модифицированные организмы // Ведрусса. – 2009. – № 2. – С. 21-27.
14. Шевелева С.А., Ефимочкина Н.Р., Нестеренко Л.Н. и др. Требования к медико-биологической оценке и гигиеническому контролю за оборотом пищевой продукции, полученной из генно-инженерно-модифицированных микроорганизмов // Вопросы питания. – 2008. – Т. 77, № 3. – С. 49-57.

УДК 332.122(477)

Крушинська А.В.
старший викладач кафедри менеджменту,
економічної теорії та фінансів
Хмельницького університету управління та права

ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ СТВОРЕННЯ ТЕРИТОРІЙ ПРІОРИТЕТНОГО РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОГО ТИПУ

У статті обґрунтовано необхідність створення в Україні територій пріоритетного розвитку туристичного типу, де інвесторам надаватимуться пільги. Автором розглянуто проблеми нормативно-правового регулювання територій пріоритетного розвитку. Також визначено основні положення, відповідно до яких має забезпечуватися ефективне функціонування територій пріоритетного розвитку туристичного типу.

Ключові слова: туризм, туристичний комплекс, територія пріоритетного розвитку, інвестиції, податкові пільги, спеціальний режим інвестиційної діяльності, спеціальна економічна зона.

Крушинская А.В. ОБОСНОВАНИЕ ЦЕЛЕСООБРАЗНОСТИ СОЗДАНИЯ ТЕРРИТОРИЙ ПРИОРИТЕТНОГО РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ТИПА

В статье обоснована необходимость создания на Украине территорий приоритетного развития туристического типа, где инвесторам будут предоставляться льготы. Автором рассмотрены проблемы нормативно-правового регулирования территорий приоритетного развития. Также определены основные положения, в соответствии с которыми должно обеспечиваться эффективное функционирование территорий приоритетного развития туристического типа.

Ключевые слова: туризм, туристический комплекс, территория приоритетного развития, инвестиции, налоговые льготы, специальный режим инвестиционной деятельности, специальная экономическая зона.

Krushynska A.V. THE SUBSTANTIATION OF THE ADVISABILITY OF ESTABLISHMENT OF PRIORITY DEVELOPMENT TERRITORIES OF TOURIST TYPE

The needs to create of priority development territories of tourist type in Ukraine, where benefits will be provided for investors, are motivated in the paper. The author deals with the problems of legal regulation of priority development territories. The main conditions according to which should be provided the effective functioning of territories of priority development of tourist type are defined.

Keywords: tourism, tourist complex, priority development territory, investment, tax credits, special mode of investment activity, the special economic zone.

Постановка проблеми. Одним з інструментів структурних перетворень економічної системи є спеціальні економічні зони (СЕЗ) та території пріоритетного розвитку (ТПР), шляхом запровадження пільгових режимів ведення діяльності, зокрема, щодо оподаткування прибутків та ввезення товарів і обладнання. Необхідність формування територій з особливим податковим режимом через нові форми їх розвитку є проблемою, актуальність вирішення якої доводилась неодноразово. Проте, незважаючи на те, що їх запровадження дозволить вивести управління соціально-економічними процесами на якісно-новий рівень та є способом ефективної організації регіональної економіки, що цілком відповідає загальнодержавним інтересам, досі діяльність СЕЗ і ТПР в Україні піддається критиці, як з боку науковців, так представників органів влади.

Серед шляхів вирішення однієї з груп проблем пов'язаних з функціонуванням інноваційних форм регіонального розвитку, необхідно виділити максимальне звуження їх спрямованості на вирішення конкретних пріоритетів галузевого чи територіального розвитку. Одним з таких об'єктів, є туристична галузь, яка до речі має чітко виражене одночасне поєднання територіального та галузевого аспектів свого функціонування. Перспективність розвитку туристичної галузі для економіки України, як країни з багатим туристичним потенціалом неодноразово доводилась. Разом з тим, можливість її розвитку через механізм запровадження СЕЗ та ТПР є недостатньо дослідженим.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Популяризація створення у світі ТПР та економічні наслідки їх діяльності стали темою численних досліджень та-

ких науковців, як Е. Алаєв, Л. Безгубенко, В. Васенко, О. Василенко, Л. Дробозіна, О. Єгорова, В. Зайчикова, О. Кириленко, О. Ковалюк, Т. Косова, М. Крупка, В. Мацола, С. Огородник, В. Опарін, В. Піла, В. Родіонова, В. Сіденко, В. Федосов, О. Чмир, С. Юрій та ін. Серед прихильників запровадження спеціальних режимів економічної діяльності щодо туристичної галузі необхідно виділити О. Довбенку, Ю. Макогон, Ю. Миронова, Д. Стеценка, Е. Щепанського та інших. Віддаючи належне високому рівню наукових досліджень перелічених вище авторів, зазначимо, що недостатньо уваги приділено особливостям створення та функціонування ТПР туристичного типу в Україні, що обумовлюють актуальність теми даного дослідження й доцільність її вибору.

Постановка завдання. Основне завданням дослідження обумовлене необхідністю визначити нормативно-правові основи функціонування територій пріоритетного розвитку, обґрунтувати запровадження ТПР туристичного типу та виокремити основні положення, на основі яких відбуватиметься їх функціонування, в тому числі шляхом реалізації спеціальних режимів інвестиційної діяльності на засадах функціонального підходу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Особливості функціонування в Україні територій пріоритетного розвитку, як однієї з форм спеціальних правових режимів економічної діяльності, визначаються цілим комплексом проблем з початку свого заснування. Так, перші ТПР в Україні почали з'являтися з 1998 р., і невдовзі було утворено 72 ТПР в 8 областях України та Автономній Республіці Крим [1], що свідчить про певну некеріваність у набранні розмаху процесів державної регіональної політики подолання депресивності регіонів, тим більше, що застосування ТПР відбувалося поряд зі спеціальними економічними зонами (СЕЗ), технологічними парками (ТП) та науковими парками (НП). Незважаючи на це, показники соціально-економічних результатів діяльності суб'єктів господарювання ТПР [1] доводять їх позитивну роль на регіональному рівні. До 2005 р. більшість ТПР розвивалися динамічно із нарощуванням основних економічних показників зареєстрованих на них суб'єктів господарювання.

Серед причин скасування пільгового режиму СЕЗ і ТПР необхідно виділити такі [2]:

- непрозора процедура прийняття рішень щодо створення цих територій і зон та участі в них конкретних підприємств. Саме поняття «зона» вимагає чіткої обмеженості сфери дії особливих правил. В Україні ж статус СЕЗ і ТПР одержали цілі області;
- прагнення використати СЕЗ та ТПР не тільки як спосіб залучення інвестицій, але й як інструмент вирішення соціальних проблем регіонів;
- низький контроль держави над роботою СЕЗ і ТПР. Масовість правопорушень у діяльності спеціальних зон підтверджує той факт, що з 225 підприємств, що працюють у СЕЗ і ТПР, вибірково перевірених податковою інспекцією у 2003 р., на 201 були виявлені факти порушення податкового й митного законодавства;
- низька інфраструктурна підтримка державою територій пільгового оподаткування.

Отже, з однієї сторони, ми маємо позитивний досвід функціонування СЕЗ та ТПР в ряді європейських країн [3, с. 12-18] та частково в Україні [4, с. 177-182; 5, с. 183-184], з іншої недостатність економічного ефекту й відсутність стратегічного бачення вирішення завдань, які на них поклалися.

Одним з шляхів подолання зазначених недоліків є створення функціональних СЕЗ та ТПР. Тобто вже

при створенні форми організації територій з особливим податковим режимом доцільно відразу зазначити види діяльності для підтримки яких цей пільговий режим застосовуватиметься.

Розглянемо більш детально зазначений механізм в контексті підтримки розвитку туристичної галузі. В цілому, для багатьох країн туризм виступає в ролі каталізатора економічного розвитку, шляхом перетворення в основного продуцента валового внутрішнього продукту. Виходячи з цього основним напрямом активізації туристичного потенціалу є залучення інвестиційних ресурсів шляхом стимулювання інвестиційної привабливості туристичної галузі. При цьому зауважимо, що відповідно до цілей інвестування в Україні, галузі можна розподілити на чотири групи: високоприбуткові, стабільні, перспективні, венчурні. На нашу думку, туризм доцільно віднести до третьої групи галузей. Також туризм відносять до галузей, рівні відносної конкурентної переваги яких та довгострокової привабливості (інвестиційної значущості) знаходяться між низьким та середнім значенням [6, с. 17]. Туристична галузь, на сучасному етапі, характеризується як така, що потребує постійних субсидій для отримання доходів. Це, в свою чергу підтверджує важливість застосування бюджетно-податкових інструментів для активізації інвестиційних процесів в туристичній та суміжних з нею сферах.

СЕЗ чи ТПР туристичного типу набули активного розповсюдження лише у ХХ ст. та складають майже 5% усіх економічних зон. Переважна їх частина розташована в країнах Сходу та Африки. Більшість успішно функціонуючих відомих туристичних курортів (Хургада, Анталія, Барселона, Амазонія, Сусс, Гавана, Марієль тощо) набули найбільшого розвитку завдяки пільговій політиці країн саме щодо туристичної галузі та створення на їх території СЕЗ туристичного типу. Зокрема, в Об'єднаних Арабських Еміратах, об'єкти туристичної інфраструктури взагалі звільняються від сплати всіх податків. Безумовно, такі радикальні методи стимулювання можуть мати місце в умовах високого бюджетного забезпечення та стабільності розвитку економіки [7, с. 136]. Передумовою створення ТПР такого типу є багатий природно-рекреаційний та культурно-історичний потенціал, метою – активізація рекреаційно-туристичної діяльності [8, с. 332]. Аналогічної думки щодо створення туристично-рекреаційних ТПР дотримується і Ю. Макогон [2].

Аналізуючи основні відмінності СЕЗ від ТПР є те, що СЕЗ створюється з конкретною метою та на відносно невеликій, штучно обмеженій території, а ТПР створюється на територіях в адміністративних межах районів, міст (ТПР у м. Харкові) або областей (ТПР у Закарпатській області) [9, с. 47] та у конфігурації правового режиму (комплексу пільг, гарантій, форм державної підтримки, а також обмежень та заборон) територій, де вони створюються [10, с. 293].

Перед тим, як створювати ТПР однозначно є необхідність у формуванні чітко-визначеного понятійного апарату, оскільки у законодавстві є цілий комплекс проблем пов'язаних із визначенням ТПР, що насамперед виявляється у певних відмінностях у різних законах та регіональних режимах ТПР [11-16]. Логічно, що така ситуація є неприпустимою. Також не визначено яким саме нормативно-правовим актом має створюватися ТПР, так згідно з ст. 6 та ст. 1 Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» [17], статус депресивної території і заходи її державного стимулювання визначає Кабінет Міністрів України, що в певній мірі суперечить п. 8 ч. 2 ст. 92 Конституції України, де зазначається, що порядок

утворення і функціонування вільних та інших спеціальних зон, що мають економічний чи міграційний режим відмінний від загального встановлюється виключно законами України. Це ж положення знаходимо у ст. 415 Господарського кодексу України [18], яка також виділяє ТПР як територію в межах міста, району, на якій склалися несприятливі соціально-економічні умови і на якій на підставах та в порядку, передбачених законом, вводиться спеціальний режим інвестиційної діяльності з метою створення нових робочих місць.

На нашу думку, загальні умови створення та порядок стимулювання територій має визначатися виключно законами України, а створення окремих ТПР постановами Кабінету Міністрів України, при цьому обсяги та розміри пільг не можуть перевищувати меж, встановлених законом. Що ж стосується спеціальних режимів економічної діяльності (СПРЕД), то ні у згаданих законах [17, 20, 23], ні у Податковому кодексі України [19] вони не передбачені, що створює ще одну законодавчу прогалину.

Разом з тим заслуговує на увагу Концепція Закону України «Про території перспективного розвитку» [20], яка більш виважено підходить до подолання регіональних диспропорцій. Зауважимо, що на думку експертів Всеукраїнської федерації роботодавців у сфері туризму України (ФРТУ) даний законопроект потребує доопрацювання [21], що можна трактувати як аргумент на користь занесення туристичного потенціалу до переліку критеріїв, за якими територіям надаватиметься статус території перспективного розвитку.

Не слід оминати увагою і інші аргументи на користь створення територій пріоритетного розвитку туристичного типу, зокрема віднесення туризму до пріоритетних галузей економіки [22] та передбачену державну підтримку інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки, яка передбачена Законом України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць» [23], Податковим, Митним й Бюджетним кодексами України.

Вважаємо, що критерії віднесення проектів до таких, що підпадають під спеціальний режим інвестиційної діяльності, зокрема загальна кошторисна вартість проекту та розміри мінімальної заробітної плати, є досить високими, що не дозволить отримувати пільги дрібним інвесторам та сприятиме перетіканню капіталу до високоприбуткових галузей. Це, в свою чергу, може створити передумови розвитку окремих об'єктів, але не територій. Зауважимо, що для ряду галузей, зокрема і туристичної розвиток саме території є вирішальним.

Тому спеціальний режим інвестиційної діяльності має застосовуватися також і як складова ТПР. Незважаючи на призупинення пільгових режимів, в регіонах досі напрацьовуються пропозиції щодо запровадження нових функціональних одиниць ТПР [1]. Зокрема у Верховній Раді зареєстровано законопроект № 4637 від 10 червня 2009 р. щодо запровадження спеціального режиму інвестиційної діяльності на ТПР в десяти районах Хмельницької області. Проект відхилено за рядом причин, серед яких необхідно виділити пропозицію, зазначену у ч. 1 ст. 4 проекту, згідно якої «на територіях спеціального режиму інвестиційної діяльності можуть проводитися всі види підприємницької діяльності», останні, в свою чергу, запропоновано взувати до пріоритетних [24]. Зважаючи на туристичні можливості Хмельниччини, пропозиція створити ТПР туристичного типу, на нашу

думку, була б більш дієвою. Підводячи підсумки, зауважимо, що створення ТПР туристичного типу є шляхом вирішення, як галузевої, так і територіальної проблеми соціально-економічного вирівнювання, та способом залучення інвестиційних ресурсів.

Перейдемо до основних моментів порядку створення ТПР туристичного типу. По-перше, головними ініціаторами їх створення мають стати місцеві органи влади, особливо, в умовах збільшення їх повноважень, які при цьому повинні брати на себе частину зобов'язань, по їх облаштуванню, сприяю розвитку, наданню пільг за рахунок місцевих податків тощо. В тому числі, не слід оминати увагою, зобов'язання перед населенням території у випадку неефективної організації діяльності ТПР.

По-друге, подання проектів щодо створення ТПР туристичного типу має відбуватися на конкурсній основі, з максимальним дотриманням принципу прозорості.

По-третє, ТПР має бути створене мінімальним терміном 5 років, після завершення якого діяльність ТПР має проходити ґрунтовну перевірку і може бути пролонговане, за умови, якщо сума доходів (або економії витрат) бюджету буде перевищувати розмір бюджетної недоїмки внаслідок надання податкових пільг.

По-четверте, систематично має проводитися оцінка ефективності функціонування ТПР не лише за такими показниками, як інвестиційна віддача податкових пільг на ТПР, бюджетна віддача залучених інвестицій, коефіцієнт ефективності використання інвестицій, коефіцієнт інноваційної спрямованості інвестицій, коефіцієнт виробничої віддачі інвестицій, коефіцієнт виробничої віддачі податкових пільг, бюджетна віддача одного зайнятого на ТПР, коефіцієнт бюджетної ефективності використаних пільг [25, с. 12], але і за показниками, що характеризують туристичну індустрію, з них приріст туристичних потоків (у розрізі видів туризму), темп росту внеску валової доданої вартості туризму у ВДВ економічної системи території, приріст завантаженості готелів тощо.

По-п'яте, державна допомога ТПР не може перевищувати 30% від внесених інвестицій, якщо душевий ВВП території є меншим за 75% душевого ВВП ЄС, і відповідно 40% при 60% душевого ВВП ЄС та 50% при 45% душевого ВВП ЄС, відповідно до правил надання допомоги слаборозвинених регіонам ЄС [1].

По-шосте, ТПР туристичного типу має створюватися на географічно обмеженій території, де акумулюється туристичний потенціал населеного пункту. Передусім, це історичні частини міст, що в повній мірі відповідає обмеженню по кількості населення до 50 тис. осіб [26]. Зауважимо, що таке обмеження дозволить подолати сучасну ситуацію в Україні, коли законодавчо передбачене функціонування 72 ТПР в 9 регіонах країни, при цьому у деяких регіонах їх площа становить не більше 0,2% території регіону, а в деяких, де нараховується до 33 ТПР, їх площа становить більше половини території регіону, а ТПР у Закарпатській області обіймає весь регіон. Так, загальна площа усіх ТПР складає 62451 км², що становить 27% території регіонів їх розташування та 10,3% території всієї країни [5, с. 182].

Як справедливо зауважує Ю. Макогон у своєму аналітичному дослідженні, досвід створення СЕЗ в Україні свідчить, що їх можливості були перебільшені. За підрахунками західних економістів, щоб СЕЗ виправдала своє існування, держава повинна витра-

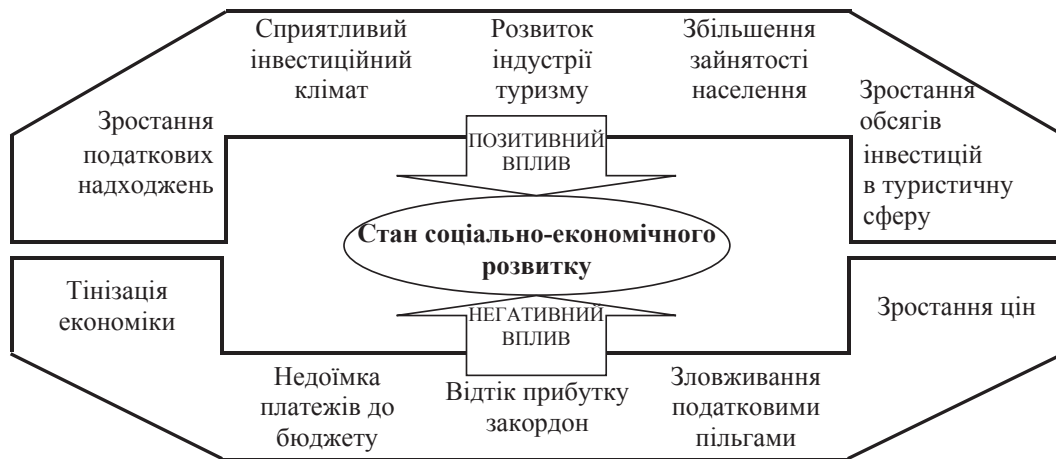

Рис. 1. Прогнозовані наслідки від впровадження ТПР туристичного типу

Джерело: розроблено автором

тити щонайменше 400 дол. у розрахунку на кожне робоче місце, забезпечити інфраструктуру, рекламу та інше [2]. Тому слід мати на увазі, що поряд із позитивними тенденціями, які спостерігаються від запровадження ТПР туристичного типу, можуть виявитися і проблеми, пов'язані із дією спеціального режиму оподаткування та інвестування, які можуть негативно впливати на стан соціально-економічного розвитку території (рис. 1).

Лише у 3 % проектах, які реалізовувалися у СЕЗ та на ТПР, було виконано всі інвестиційні зобов'язання. Проте, навіть такі обсяги виконання проектів дали відчутний позитивний ефект для економіки України та окремих регіонів [2]. В сучасних умовах для мінімізації негативних наслідків від впровадження ТПР, доцільно провести аналіз міжнародного досвіду їх функціонування. Адже, досі зусилля державних органів, як правило, спрямовувалися на точкове «гасіння пожеж», ефект яких вичерпується у короткотерміновій перспективі, натомість, ігнорувалася системний підхід до вирішення проблеми. В той час, як для інвестора більш істотними виявляються, зокрема, такі фактори як політична стабільність, інвестиційні гарантії, прозора нормативна база, спрощення адміністративних процедур, вартість землі, якість інфраструктури, кваліфікація і вартість робочої сили та обсяг споживчого ринку [3, с. 18].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Відсутність чіткого регулювання функціонування ТПР у законодавчому полі держави є однією з причиною низької активності інвесторів. Так, існуюча законодавча база, в певній мірі узагальнює діяльність усіх ТПР без урахування їх функціонального призначення. Незважаючи на те, що кожна така територія створюється для вирішення конкретних завдань, зв'язок між територією та видом господарювання не прослідковується. Тому доцільним є започаткування функціональних ТПР, зокрема, виходячи із потенціалу України, туристичної спрямованості. Разом з тим, такі зміни потребують внесення низки доповнень, а саме у питання, що стосуються порядку створення та терміну дії спеціального режиму господарювання, повноважень органів управління, розміру та обсягу пільг тощо.

Зазначені вище результати дослідження в подальшому дають змогу поглибити теоретичні основи сут-

ності спеціальних режимів інвестиційної діяльності, а створення ТПР туристичного типу надасть можливість вдосконалити державну і регіональну інвестиційну політику та більш дієво стимулювати розвиток туристичних комплексів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Території пріоритетного розвитку в Україні: проблеми та перспективи: [Аналітична записка] // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/364/>.
2. Нові форми організації територій з особливим податковим режимом (СЕЗ і ТПР): [Аналітична записка] // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/271/>.
3. Проскурнін В. Спеціальні економічні зони та інвестиційний клімат країн центрально-східної Європи / В. Проскурнін // Спеціальні економічні зони Польщі: досвід своінтеграції: [«Економічні Есе»]. – 2004. – Вип. 18. – С. 7-20.
4. Чмир О.С. Аналіз результатів функціонування вітчизняної системи СЕЗ і ТПР та перспективи її подальшого розвитку / О.С. Чмир, В.І. Пила, В.М. Хілко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2011. – № 10. – С. 173-185.
5. Єгорова О.О. Результативність та ефективність територій пріоритетного розвитку України / О.О.Єгорова // Науковий вісник Херсонського державного університету. – 2014. – Випуск 6. – Частина 1. – С. 181-187.
6. Інвестиційна привабливість регіонів України за умов інтеграції до СОТ [Текст]: монографія / Заблодська І.В., Шаповалова О.М., Харитонова О.С., Ключ І.В.; Луган. філ. Ін-ту екон.-прав. дослідж. НАН України, Східоукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ: Ноупідж, 2010. – 181 с.
7. Довбенко О. Спеціальні економічні зони туристсько-рекреаційного типу: порівняльна характеристика / О. Довбенко // Науковий журнал «Вісник Тернопільського національного економічного університету». – 2007. – Вип. 2 – С. 135-142.
8. Удосконалення механізму обґрунтування створення та функціонування спеціальних економічних зон та територій пріоритетного розвитку туристично-рекреаційного спрямування / Е.В. Щепанський // Університетські наукові записки. – 2008. – № 4. – С. 331-340.
9. Вільні економічні зони: стратегія розвитку [Текст] / В.К. Васенко. – Суми: Довкілля, 2004. – 347 с.
10. Мілаш В.С. Господарське право [Текст]: курс лекцій: у 2 ч. (ч.2.) / В.С. Мілаш. – Х.: Право, 2010. – 336 с.
11. Про спеціальні економічні зони та спеціальний режим інвестиційної діяльності в Донецькій області: закон України від 24 грудня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 7. – Ст. 50.
12. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Луганській області: закон України від 15 липня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 38. – Ст. 351
13. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях

- пріоритетного розвитку в Житомирській області: закон України від 3 грудня 1999 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 2. – Ст. 15.
14. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Шостки Сумської області: закон України від 18 листопада 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 10. – Ст. 112.
  15. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території пріоритетного розвитку у Волинській області: закон України від 5 квітня 2001р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 23. – Ст. 113.
  16. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території пріоритетного розвитку в Чернігівській області: закон України від 18 листопада 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 10. – Ст. 111.
  17. Про стимулювання розвитку регіонів: закон України від 8 вересня 2005р. // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 51. – Ст. 548.
  18. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
  19. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13-14, № 15-16, № 17. – Ст. 112.
  20. Концепція Закону України «Про території перспективного розвитку», затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13 січня 2010 року № 110-р // Урядовий кур'єр. – № 25. – 10 лютого 2010 р.
  21. Експерти ФРТУ пропонують відправити проект Закону «Про території перспективного розвитку» на доопрацювання // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://frtu.org.ua/uk/pres-tsentr/novini-frtu/99-eksperti-frtu-proponuyut-vidpraviti-proekt-zakonu-pro-teritoriji-perspektivnogo-rozvitku-na-doprats>.
  22. Перелік пріоритетних галузей економіки, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 серпня 2013 року № 843-р // Офіційний вісник України. – 2013. – № 85. – Ст. 3159.
  23. Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць: Закон України від 6 вересня 2012 року // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 32. – Ст. 410.
  24. Висновок на проект Закону України «Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на територіях пріоритетного розвитку в Хмельницькій області» (реєстр. № 4637 від 10.06.2009 р.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=35496&pf35401=187914>.
  25. Івашко О. А. Фінансовий механізм реалізації спеціальних режимів інвестиційної діяльності [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.08 / Івашко Олена Анатоліївна ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2010. – 20 с.
  26. Проект Закону України «Про території перспективного розвитку» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: me.kmu.gov.ua/file/link/165529/file/ZU_28.doc.

УДК [334.7:631.115.8]:330.131.5

Маркус О.В.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і аудиту*

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Левчук А.О.

студент

Інституту економіки та менеджменту

Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР З УРАХУВАННЯМ ПРИБУТКОВОСТІ ВИРОЩУВАННЯ ТА ВИТРАТ НА ЇХНЕ ВИРОБНИЦТВО

Стаття присвячена дослідженню методик обґрунтування пріоритетних напрямів використання земельних ресурсів сільськогосподарськими підприємствами. Визначено кількісні параметри конкурентоспроможності культур з урахуванням прибутковості вирощування та витрат на їхнє виробництво, що дало можливість обґрунтувати стратегію ведення підприємницької діяльності. Результати досліджень дають можливість підвищити показники економічної ефективності виробництва на основі реалізації економічних пріоритетів підприємницької діяльності сільськогосподарськими підприємствами.

Ключові слова: економічна ефективність, конкурентоспроможність, конкуруючі культури, земельні ресурси, сільське господарство.

Маркус О.В., Левчук А.О. МЕТОДИКА ОПРЕДЕЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КУЛЬТУР С УЧЕТОМ ПРИБЫЛЬНОСТИ ВЫРАЩИВАНИЯ И РАСХОДОВ НА ИХ ПРОИЗВОДСТВО

Статья посвящена исследованию методик обоснования приоритетных направлений использования земельных ресурсов сельскохозяйственными предприятиями. Определены количественные параметры конкурентоспособности культур с учетом прибыльности выращивания и расходов на их производство, что позволило обосновать стратегию ведения предпринимательской деятельности. Результаты исследований дают возможность повысить показатели экономической эффективности производства на основе реализации экономических приоритетов предпринимательской деятельности сельскохозяйственными предприятиями.

Ключевые слова: экономическая эффективность, конкурентоспособность, конкурирующие культуры, земельные ресурсы, сельское хозяйство.

Marcus O.V., Levchuk A.O. METHOD OF DETERMINING THE COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL CROPS, TAKING INTO ACCOUNT THE PROFITABILITY OF GROWING AND THE COST OF THEIR PRODUCTION

The article is devoted to the research methods of justification of land resources priorities by agricultural enterprises. It determined the quantitative parameters of the competitiveness of crops, taking into account the yield cultivation and production costs, which made it possible to justify the strategy of doing business. The survey results make it possible for agricultural businesses to increase economic efficiency indicators based on the implementation of entrepreneurship economic priorities.

Keywords: economic efficiency, competitiveness, competing culture, land resources, agriculture.